

Filmová liga československá

1921–1931

Inventář

Název archivu:	Národní filmový archiv, Praha
Název archivní pomůcky:	Filmová liga československá
Časový rozsah pomůcky:	1921–1931
Druh archivní pomůcky:	Inventář
Číslo listu NAD:	144
Evidenční číslo pomůcky:	92
Jméno zpracovatele:	Mgr. Střechová Lucie
Místo a rok vyhotovení archivní pomůcky:	Hradištko pod Medníkem, 2008

I. Obsah

I.	Obsah	II
II.	Vývoj původce archivního souboru	III
III.	Vývoj a dějiny archivního souboru	VIII
IV.	Archivní charakteristika archivního souboru	VIII
V.	Obsahový rozbor archivního souboru	IX
VI.	Záznam o uspořádání archivního souboru a sestavení pomůcky	IX
VII.	Použité prameny a literatura	IX
VIII.	Inventární seznam	1

II. Vývoj původce archivního souboru

Vznik nové filmové organizace akceptovala Zemská správa politická vyjádřením ze dne 14. dubna 1920, a to pod názvem Filmová liga československá. O několik dní později, dne 28. dubna proběhla ustavující valná hromada, kde byl prvním předsedou Filmové ligy zvolen JUDr. František Herman. Dalšími členy správního výboru byli Antonín Holzbach (místopředseda), Jan Reiter (jednatel), Robert Asbein (pokladník), František Páša, Václav Pštros, Miloš Havel, Václav Binovec, A. Jalovec, J. Veter, JUDr. Jan S. Kolár a Dr. A. V. Ludvík.¹

V prvních stanovách je účel Filmové ligy charakterizován takto: „*účelem jeho je sdružení výrobců a půjčovatelů filmů, majitelů biografů a zájemníků z kruhů spisovatelských, uměleckých, zaměstnaneckých a z obecnstva za tím účelem, aby byla hodnota československého filmu zdokonalována jak po stránce umělecké tak kulturní a výtvarné a aby se tomuto filmu zabezpečil odbyt na domácím i cizím trhu.*“² Prostředků, kterými se účel založení Filmové ligy měl naplnit, bylo několik. Mezi ně patřilo úsilí o vytvoření sboru znalců, kteří by posuzovali předpoklady literárních děl pro zfilmování. Liga se také zavázala podporovat režiséry a herce v jejich dalším profesním vzdělávání. Jedním z hlavních cílů však bylo založení obchodní společnosti pro získání potřebného kapitálu na založení domácí výroby filmů s moderními technickými prostředky. Řádná valná hromada se měla konat jednou do roka a ve zbývajících částech roku měl Ligu řídit zvolený správní výbor. Valná hromada do správního výboru volila předsedu, místopředsedu, 10 členů výboru a 4 náhradníky. Návrhy kandidátů pro volby do správního výboru byly sestavovány s ohledem na rovnoměrné oborové zastoupení. Přihlíželo se tedy k tomu, aby ve správním výboru zasedali zástupci filmové výroby, půjčovatelů a majitelů biografů. V posledním odstavci stanov o zániku Ligy je požadováno, aby bylo v případě rozpuštění organizace její jmění převedeno na Masarykovu akademii práce.³

Výroční valná hromada pro rok 1921 se konala 24. února v kavárně Union na Národní třídě. V předsednické funkci byl potvrzen F. Herman a místopředsedou se stal opět A. Holzbach. Nově byli výkonnými funkcemi pověřeni Václav Skákal jako jednatel a JUDr. J. S. Kolár jako pokladník.

¹ Archiv hlavního města Prahy (dále jen AHMP), fond Magistrát hlavního města Prahy II. (dále jen MHMP II.), odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

² Tamtéž. Stanovy Filmové ligy československé z 27. března 1920.

Valná hromada roku 1922 se konala 9. června v místnostech Jednoty výtvarných umělců v Jilské ulici. Post předsedy Ligy zůstal beze změny. Do dalších funkcí byli zvoleni: místopředsedou Dr. Alfréd Baštýř, jednatelem Jiří V. Gzöllhofer, pokladníkem Dr. J. S. Kolár, zapisovatelem Mirko Mencl. Zbývajících členy správního výboru byli: V. Binovec, Břetislav Jedlička, Dr. A. V. Ludvík, F. Páša, V. Pštros, J. Reiter, H. Svobodová. Revizory účtů Ligy se stali M. Havel a Karel Lamač. Výroční valná hromada pro rok 1923 proběhla 20. března a ve výkonných funkcích Ligy nenastala žádná změna. Dalšími členy správního výboru pak byli zvoleni: Bohumil Harna, B. Jedlička, Dr. A. V. Ludvík, M. Mencl, F. Páša, V. Pštros, J. Reiter a Zdeněk Vilím.⁴

Filmová liga během první poloviny 20. let vyvíjela snahu seskupit zástupce všech kinematografických oborů. V neutěšené situaci, kdy oblast kinematografie kodifikovalo pouze staré nařízení z dob existence monarchie, se Liga snažila sjednotit odborné požadavky a spolupůsobit na příslušné úřady a ministerstva.⁵ Cílem Filmové ligy se tak stalo usilování o vydání nového zákona jednotně postihující celou kinematografickou oblast.

V řadě již pátá výroční valná hromada roku 1924 se konala 12. dubna v restauraci U Teissigů ve Spálené ulici. Ve složení správního výboru však nedošlo k žádným změnám. Valná hromada pro rok 1925 se konala 2. května a složení správního výboru se výrazně proměnilo. Novým předsedou Ligy se stal Dr. A. Baštýř a jeho místopředsedou J. Reiter. Dále byli zvoleni: jednatelem V. Binovec, pokladníkem Dr. J. S. Kolár, a zapisovatelem František Horký. Zbytek správního výboru utvořili F. Páša, V. Pštros, Karel Ladislav Klusáček, Robert Šlemr, Dr. A. V. Ludvík, M. Mencl a Marie Jansová.⁶

Od roku 1926 se dostala do popředí otázka ochrany výroby československého filmu. Evropské státy začaly postupně uplatňovat kontingentní kvóty na dovoz zahraničních filmů a to především amerických, kterými byl filmový trh přesycen. Filmová oblast se během 20. let stala hospodářsky významnou a stálá pasivní obchodní bilance se začala v československém hospodářství nepříznivě projevovat. Proto snaha kinematografii konečně nějakým způsobem kodifikovat a přispět tak ke zkvalitnění

³ Tamtéž.

⁴ Tamtéž.

⁵ Jednalo se o nařízení č. 191 vydané 18. září roku 1912.

⁶ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

domácí produkce vyšla ze strany vlády a příslušných ministerstev. Filmová liga se v těchto jednáních významně angažovala, když pořádala odborné diskuze a zasedání pro dotčené spolky a svazy. Snažila se o to, aby všichni zainteresovaní pochopili, že pro zvýšení kvality českého filmu je důležitá ochrana a podpora jeho produkce.⁷

Pro rok 1926 jsou známy výsledky pouze z mimořádné valné hromady Ligy, která se konala 11. listopadu. Po nových volbách nedošlo na postu předsedy a místopředsedy k žádným změnám. Novým jednatelem se pak stal Dr. J. S. Kolár, pokladníkem Dr. A. V. Ludvík a zbývající část správního výboru utvořili R. Šlemr, F. Páša, Theodor Pištěk, Bohumil Smola, Edmund Friedjung, Antonín Kusý, V. Binovec a F. Horký.⁸ V první polovině roku 1926 vedla Filmová liga jednání se všemi filmovými korporacemi o otázce potřeb československé kinematografie. K tomuto tématu uspořádala Liga 26. června 1926 poradní schůzi v prostorách sekční síně pražské Obchodní a živnostenské komory za účasti zástupců všech zainteresovaných filmových korporací, úřadů, ministerstev a tisku. Mezi pozvanými byli i poslanci a senátoři.⁹ Výsledky těchto jednání shrnoval Ligo vyhotovený pamětní spis. Pamětní spis obsahoval požadavky na podporu domácí filmové tvorby a obchodu. Dále se obracel k vládě a vyjadřoval nutnost ustanovení jednotného kinematografického zákona, úpravu cenzury, omezení daní a dávek ze zábav, úpravu dovozu zahraničních filmů a požadoval vytvoření odborného školství. Filmová liga se tímto spisem stala mimo jiné jasným podporovatelem zavedení kontingentních limitů. Zaslání spisu vládě sice zůstalo bez odpovědi, ale způsobilo, že se o celé věci začalo intenzivněji jednat.¹⁰

Řádná valná hromada pro rok 1927 se konala 31. března ve Sladkovského sále Obecního domu a posledním ohlášeným bodem programu se stala přednáška Dr. J. S. Kolára nazvaná „*Ochrana československé filmové produkce kontingentem*“.¹¹ V přednášce Dr. J. S. Kolár dokazoval nutnost zavedení kontingentu a odkazoval na úspěšné použití řadou evropských zemí. Podle I. Klimeše: „*Filmová liga od kontingentu očekávala, že regulace dovozu jednak zkvalitní distribuční nabídku a jednak bude stimulovat domácí produkci, jejíž úroveň a konkurenceschopnost by ve stabilnějších podmínkách prý jistě stoupla.*“¹² Méně nadšeně již přijímali představu

⁷ KLIMEŠ, Ivan: *Stát a filmová výroba ve dvacátých letech*. Iluminace 9, 1997, č. 4, s. 142–146.

⁸ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

⁹ KLIMEŠ, I.: *Stát a filmová výroba...*, s. 143.

¹⁰ Viz inv. č. 3.

¹¹ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

¹² KLIMEŠ, I.: *Stát a filmová výroba...*, s. 143.

kontingentních limitů majitelé kin, pro které to znamenalo mnoho provozních obtíží. Jak sami správně poukazovali, Filmová liga byla jen akademickým tělesem bez přímé existenční závislosti na podnikatelských podmínkách v oboru. V druhé části roku začalo intenzivněji jednat i Ministerstvo průmyslu obchodu a živností (dále jen MPOŽ), když začalo vést oddělená jednání o zavedení dovozních kontingentů s jednotlivými oborovými korporacemi včetně Filmové ligy. Idea dovozních kontingentů byla však v roce 1927 odmítnuta samotnou vládou, když se Československo na konferenci v Ženevě zavázalo zrušit veškeré dovozní a vývozní zákazy.¹³

Výroční valná hromada pro rok 1928 se konala 11. dubna a nově zvoleným předsedou se stal R. Šlemr. Do ostatních výkonných funkcí byli zvoleni: místopředsedou A. Baštýř, jednatelem Dr. J. S. Kolár, pokladníkem Dr. A. V. Ludvík a zapisovatelem Jiří Havelka.¹⁴ Během ledna 1928 se Filmové lize podařilo získat od MPOŽ příspěvek ve výši 20 000 Kč na soutěž o nejlepší původní filmové libreto. Dalším úspěchem ohledně podpory československých filmů pak bylo schválené vládní nařízení ze dne 26. ledna 1928 o kulturně-výchovných filmech, které byly osvobozeny od dávky ze zábav.¹⁵

Valná hromada roku 1929 se konala 20. února v restauraci u Teissigů ve Spálené ulici a ve výkonných funkcích nedošlo k žádným změnám. Zbývající část správního výboru utvořili V. Binovec, Josef Koza, Ing. Karel Leisser, M. Mencl, V. Páša, V. Pštros a Richard Ševčík. Výroční valná hromada pro rok 1930 se konala 8. května, ale hlášení o novém obsazení výboru se nedochovalo. Valná hromada roku 1931 se konala 26. března a i nadále ve výkonných funkcích působili titíž činovníci. Zbývající část správního výboru utvořili V. Binovec, A. Fencel, J. Hlinomaz, J. Koza, Ing. O. Lorsch, M. Menzl, V. Slavínský, V. Páša, E. Ševčík, V. Pštros a K. Smrž.¹⁶

K regulaci dovozu zahraničních filmů přistoupilo MPOŽ až v listopadu 1931 vyhláškou číslo 129.606/31, o přeřazení dovozu osvětlených kinematografických hraných zvukových filmů do povolovacího řízení. Dne 22. dubna 1932 vyšly pro tuto vyhlášku směrnice a v Československu byl v podstatě zaveden kontingentní systém. Omezení tohoto systému se naplno projevilo během roku 1933, kdy jej americké

¹³ Tamtéž.

¹⁴ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

¹⁵ KLIMEŠ, I.: *Stát a filmová výroba...*, s. 147. Plné znění vládního nařízení č. 15/1928 Sb. uvedeno v HORA, Jiří: *Filmové právo*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství 1937, s. 341.

¹⁶ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

filmové společnosti začaly bojkotovat.¹⁷ Výroční valná hromada pro rok 1932 se konala 15. března v kavárně Mánes. Ve složení správního výboru a výkonných funkcích nedošlo k žádným změnám. Určitou zajímavostí je, že se mezi zvolenými náhradníky pro správní výbor objevil režisér Mac (Martin) Frič. Na stejné místo o měsíc později 28. dubna Liga svolala mimořádnou valnou hromadu, na které byl zvolen nový předseda a správní výbor. Nově zvoleným předsedou se stal JUDr. František Herman a místopředsedou MUDr. A. Baštýř. Novým jednatelem byl zvolen V. Binovec, pokladníkem Dr. A. V. Ludvík a zbývající část správního výboru utvořili M. Ferkl, M. Havel, J. Havelka, JUDr. Václav Nedoma, Eduard Šimáček, R. Šlemr, Jan Voborný a V. Wokoun.¹⁸

Výroční valná hromada roku 1933 se konala 20. dubna v sále hotelu Hyberna. Novým předsedou byl zvolen Dr. A. Baštýř a jeho místopředsedou V. Slavínský. Funkci jednatele obsadil V. Binovec, pokladníka Dr. A. V. Ludvík, zapisovatele Jaroslav Menčík a zbývající část správního výboru utvořili M. Havel, J. Havelka, Dr. A. Kusý, J. V. Musil, J. Reiter, R. Šlemr a V. Wokoun. Během dubna 1933 Liga také uspořádala ve spolupráci s Československou filmovou unií veřejnou informační schůzi v prostorách restaurace Batex paláce Kotva na téma „*Jak pomáhá tisk filmovému rozvoji*“.¹⁹

Od roku 1933 se z blíže nezjištěných důvodů žádná další valná hromada Ligy nesešla. Zpráva Okresního policejního komisařství z 22. října 1937 uvádí, že „*Spolek Filmová liga existuje a odbývá jen dle potřeby výborové schůze.*“²⁰ Lze se tedy domnívat, že Liga značně utlumila svou činnost, ale po celá třicátá léta nedošlo k jejímu faktickému rozpuštění. V poznámce z října 1937 úředník Okresního policejního komisařství konstatuje, že Liga nesvolávání svých výročních valných hromad odůvodnila tím, že čeká „*na vyjasnění poměrů ve filmovém světě, popř. zřízení Filmové komory.*“²¹ Celkové utlumení aktivity Ligy zřejmě souviselo s působením jejích členů v mnoha dalších oborových organizacích a to zejména v Československé filmové unii.

¹⁷ KLIMEŠ, I.: *Stát a filmová výroba ...*, s. 150. Novela dovozního registračního systému byla vyhlášena 14. listopadu 1934. Tento systém zavedl registrační fondy (z poplatků za dovezené filmy) určené k finanční podpoře výroby domácích filmů. Nový model podpory tuzemské produkce doplnil i vznik Filmového poradního sboru při MPOŽ. Viz ZEMAN, Pavel: *Stát a filmová propaganda ve třicátých letech*. Iluminace 11, 1999, č. 1, s. 85. Plné znění vyhlášky číslo 129.606/31 z roku 1931 uvedeno v HORA, Jiří: *Filmové právo*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství 1937, s. 432-437.

¹⁸ AHMP, f. MHMP II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr, k. 284, spis sign. VIII/409.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Tamtéž.

Definitivní vymazání Filmové ligy z katastru spolků proběhlo ke dni 30. června 1939 podle čl. II., odst. 2 vládního nařízení ze dne 31. března 1939 č. 97 Sb.

III. Vývoj a dějiny archivního souboru

Dochované písemnosti fondu Filmová liga československá byly uloženy v Československém filmovém ústavu, jehož nástupnickou organizací je Národní filmový archiv (dále jen NFA).²² O původu fondu ani o manipulaci s ním nejsou dochovány žádné záznamy.

IV. Archivní charakteristika archivního souboru

Během generální inventury prováděné v NFA v prvním pololetí roku 2004 byl fond Filmová liga československá prohlášen za nezpracovaný. Dokumenty nejevily základní známky zpracovanosti z hlediska adjustace a k fondu nebyla vyhotovena žádná archivní pomůcka.

Ve fondu dochované písemnosti jsou zlomkem materiálu činnosti Ligy. Jedná se pouze o jednotliviny spisového materiálu. Za badatelsky zajímavý lze označit pamětní spis sepsaný Ligou v roce 1926 a nedatované písemnosti týkající se návrhu zákona o registraci filmů v Československu zřejmě z let 1928–1929. Z dochovaných písemností nelze analyzovat činnost organizace ani pochopit její vývoj.

Původní registraturní uspořádání se nedochovalo, materiály byly uspořádány podle věcně-chronologického hlediska s přihlédnutím ke schématům pořádání fondů spolků používaným Národním archivem v Praze.²³ Fyzický stav archiválií je celkově dobrý. Vzhledem k malému rozsahu fondu nebyly vyhotoveny rejstříky.

²² Viz Rozhodnutí ministra kultury ČR č. 31/1992 ze dne 8.10. 1992, č.j. 10625/92.

²³ MACHATKOVÁ, Raisa – KŘEŠŤAN, Jiří a kol.: *Pořádání spolkových archivů*. Archivní časopis 55, 2005, č. 1, s. 1-25.

V. Obsahový rozbor archivního souboru

Písemnosti byly rozděleny do I. skupiny – **signatura I.**

Signatura I. – Spisový materiál (inv. č. 1–4) obsahuje pozvánky na poradní schůze, návrhy, připomínky zaslané organizací Ministerstvu vnitra, Ministerstvu školství a národní osvěty, pamětní spis vydaný organizací 20. května 1926 a návrh zákona o registraci filmů v Československu.

VI. Záznam o uspořádání fondu a sestavení pomůcky

Materiály fondu Filmová liga československá jsou uloženy v 1 kartonu v depozitáři NFA na Hradištku. Fond uspořádala, úvod sepsala a inventární seznam sestavila Mgr. Lucie Střechová v srpnu a září 2008. K vnitřní skartaci nebyly navrženy žádné materiály.

VII. Použité prameny a literatura

- Archiv hlavního města Prahy, fond Magistrát hlavního města Prahy II., odbor vnitřních věcí, spolkový katastr 1895–1990.
- HORA, Jiří: *Filmové právo*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství 1937.
- KLIMEŠ, Ivan: *Stát a filmová výroba ve dvacátých letech*. *Iluminace* 9, 1997, č. 4, s. 141-150.
- MACHATKOVÁ, Raisa – KŘEŠŤAN, Jiří a kol.: *Pořádání spolkových archivů*. *Archivní časopis* 55, 2005, č. 1, s. 1-25.
- ZEMAN, Pavel: *Stát a filmová propaganda ve třicátých letech*. *Iluminace* 11, 1999, č.1, s. 85-88.

VIII. Inventární seznam

<i>inv.č.</i>	<i>sign.</i>	<i>obsah</i>	<i>časový rozsah</i>	<i>číslo kartonu</i>
I. Spisový materiál				
1		Pozvánky na poradní schůze; česky, ²⁴ tiskopis, fol. 5.	1921, 1926	1
2		Návrhy, připomínky a vyjádření organizace zasláné Ministerstvu vnitra a Ministerstvu školství a národní osvěty; strojopis, ²⁵ fol. 5.	1925, 1931	1
3		Pamětní spis týkající se stavu československé kinematografie vydaný organizací 20. května 1926; fol. 7.	1926	1
4		Návrh zákona o registraci filmů v Československu; fol. 3.	s.d. [1928–1929]	1

²⁴ Není-li uvedeno jinak, jedná se o česky psaný dokument.

²⁵ Není-li uvedeno jinak, jedná se o strojopis.

Název archivní pomůcky: Filmová liga československá
Časový rozsah pomůcky: 1921–1931
Počet evidenčních jednotek: 1 karton
Počet inventárních jednotek: 4
Rozsah zpřístupněných archiválií: 0,11 bm
Stav ke dni: 15. 9. 2008
Archivní fond zpracovala: Mgr. Střešková Lucie
Pomůcku sestavila: Mgr. Střešková Lucie
Počet stran: IX + 2
Číslo jednací: NFA 2534/2008

Pomůcku schválil: 11. 12. 2008
Datum

.....
Vladimír Opěla
ředitel NFA